

Motion till riksdagen 2025/26:3962

av Janine Alm Ericson m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2025/26:97 Fördjupad resultatredovisning av internationellt bistånd – Ukraina

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i det fortsatta biståndet till Ukraina systematiskt ska integrera jämställdhet och kvinnors rättigheter som en bärande del av återuppbyggnaden, reformarbetet och Ukrainas närmande till EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att stöd till ukrainska kvinnors organisationer, kvinnors politiska deltagande, skydd mot könsrelaterat våld samt kvinnors ekonomiska egenmakt stärks inom biståndet till Ukraina, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande resultatredovisningar tydligt ska redovisa hur stor andel av biståndet till Ukraina som har jämställdhet som huvud- eller delsyfte och vilka resultat som uppnås för kvinnors rättigheter och egenmakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett starkt bistånd för minörövning i Ukraina bör kombineras med ett arbete för att upprätthålla förbudet mot personminor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ukraina kämpar dagligen för sin frihet, sin demokrati och sin framtid som en del av ett fritt och säkert Europa. Sveriges stöd till Ukraina är avgörande. Att stötta Ukraina är inte bara en solidaritetshandling, utan också en investering i fred, rättvisa och frihet i Europa. Miljöpartiet har stått bakom alla stödpaket till Ukraina, och det är glädjande att stödet för Ukraina är enhälligt i Sveriges riksdag. Men ett starkt stöd till Ukraina kräver

också att vi vågar granska innehållet i stödet och försvara de värden som stödet och återuppbyggnaden måste vila på. I denna följdmotion lyfter vi därför två områden där regeringens resultatredovisning väcker viktiga frågor: jämställdhet och kvinnors rättigheter samt minröjning och respekten för Ottawafördraget.

Jämställdhet

Regeringens skrivelse understryker att Ukrainas väg mot EU-medlemskap kräver ett starkt arbete för demokrati, rättsstat och grundläggande rättigheter. Just därför är det allvarligt att regeringens ambitionsnivå när det gäller jämställdhet och kvinnors rättigheter tycks ha sänkts.

Av regeringens skrivelse framgår att 13 procent av finansieringen i Sidas genomförande av Ukraina-strategin 2023–2025 gick till området mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet och att Sida 2025 hade 45 insatser under strategin som bidrog till dessa områden. Samtidigt visar en genomgång av organisationen Kvinna till Kvinna att endast 6 procent av biståndet till Ukraina under 2024 hade jämställdhet som huvud- eller delsyfte, jämfört med ca 60 procent 2022–2023. Detta riskerar att försvaga kvinnors deltagande i samhället och i återuppbyggnaden, försvaga arbetet mot könsrelaterat våld och försvaga kvinnors ekonomiska och politiska egenmakt i ett läge där Ukraina behöver mobilisera hela samhällets kraft.

När Miljöpartiet frågade ansvarigt statsråd Benjamin Dousa om denna utveckling i en interpellationsdebatt (2025/26:80) i Riksdagen svarade ministern ”Men om vi frågar den ukrainska befolkningen och kvinnor i Ukraina om de tycker att de järnvägs- och vägsatsningar som vi har gjort, de energipaket som vi har gett till Ukraina, det direkta budgetstöd vi har gett och de mycket omfattande hälsoinsatser vi har gjort har gynnat dem själva tror jag att de allra flesta tycker det.”

När regeringen resonerar som om generella samhällsinsatser i sig skulle vara tillräckliga för att möta kraven på jämställdhet framstår det som att man missförstått vad jämställdhetsbistånd innebär. Jämställdhet handlar inte om att kvinnor indirekt ska omfattas av samma stöd som män. Det handlar om att synliggöra maktstrukturer, undanröja diskriminering, motverka våld och säkerställa att kvinnor fullt ut kan delta i politiken, ekonomin och återuppbyggnaden av sitt land.

Självklart vänder sig inte Miljöpartiet mot stöd till exempelvis energi eller infrastruktur. Tvärtom behövs detta stöd. Men det är inte ett argument mot ett systematiskt jämställdhetsarbete. Det ersätter heller inte riktade och integrerade insatser för att stärka kvinnors rättigheter, inflytande och trygghet. Båda delarna behövs samtidigt.

Det är särskilt oroande eftersom jämställdhet, rättsstat och mänskliga rättigheter är en del av själva kärnan i ett framtida EU-medlemskap för Ukraina. Ett bistånd som tonar ned kvinnors rättigheter riskerar därför att försvaga både Ukrainas reformkapacitet och förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart och demokratiskt samhällsbygge.

Miljöpartiet menar därför att regeringen måste återupprätta ett systematiskt jämställdhetsperspektiv i biståndet till Ukraina. Stödet till kvinnors organisationer, kvinnors politiska deltagande, skydd mot sexuellt och könsrelaterat våld och kvinnors ekonomiska egenmakt måste stärkas. Regeringen bör också redovisa utvecklingen öppet och transparent, så att riksdagen kan följa om kvinnors rättigheter faktiskt prioriteras eller trängs undan.

Minröjning och respekten för Ottawafördraget

Miljöpartiet välkomnar att Sverige stöttar civil minhantering i Ukraina. Regeringens skrivelse visar att Ukraina 2025 var världens mest minerade land och att minorna inte bara hotar människors liv och hälsa, utan också slår mot jordbruk, transporter, infrastruktur, livsmedelsförsörjning och ekonomi. Regeringen redovisar också att svenskt stöd har bidragit till att minerad mark röjts, minerade områden kartlagts, riskutbildning genomförts och ukrainsk kapacitet för minröjning stärkts. Insatserna har enligt skrivelsen minskat skaderisken, gjort det möjligt att åter bruka mark, återuppta ekonomisk aktivitet och underlättat för internflyktingar att återvända.

Det är ett viktigt arbete Sverige varit med och bidragit till. Men det visar också med stor tydlighet varför minor är så destruktiva och aldrig bör användas. Minor fortsätter att döda och skada långt efter att frontlinjer flyttats. De låser mark, förstör försörjningsmöjligheter och fördröjer återuppbyggnaden under många år.

Personminor lämnar efter sig ett långvarigt arv av död, skador och lidande och gör stora landområden obrukbara. För ett land som Ukraina, där jordbruket är centralt både för den egna försörjningen och för ekonomin, fördjupas krigets ekologiska och sociala sår av minorna. Regeringens skrivelse pekar själv på att mineringen är ett hinder för jordbruk och att den slår mot livsmedelsförsörjningen och ekonomin.

Just därför måste stödet till minröjning också leda till en tydligare politisk slutsats: Respekten för Ottawafördraget måste upprätthållas. Ottawakonventionen förbjuder användning, lagring, produktion och överföring av personminor och har enligt FN bidragit till ett i det närmaste stopp för global produktion och en kraftig minskning av utplaceringen av sådana minor. Fördraget har också lett till att tiotals miljoner lagrade minor förstörts och att stöd har getts till överlevande och till människor som lever i kontaminerade områden.

När respekten för förbudet försvagas vältras kostnaderna över på framtiden. Då växer inte bara det mänskliga lidandet, utan också de enorma biståndsbehov som följer av sanering, återställande av mark, vård, rehabilitering och långvariga insatser för lokalsamhällen. Att hålla fast vid Ottawafördraget är därför inte bara en folkrättslig och humanitär skyldighet. Det är också en klok och långsiktig politik för att minska framtida biståndskostnader och förebygga att nya generationer tvingas leva med krigets explosiva arv.

Miljöpartiet menar därför att Sveriges stöd till minröjning i Ukraina är både nödvändigt och riktigt, men att det måste förenas med ett tydligt försvar av den internationella norm som Ottawafördraget utgör. Att röja minor räddar liv här och nu. Att upprätthålla förbudet mot personminor räddar liv också i framtiden.

Janine Alm Ericson (MP)

Jacob Risberg (MP)

Ulf Holm (MP)